

MAJÓWKA W PLENERZE

Zapraszam Was w trzy malownicze miejsca na patriotyczne spędzenia czasu wolnego w plenerze.

Mam nadzieję, że pogoda nie będzie przeszkodą. Wystarczy się odpowiednio ubrać i wybrać do Gorzuchowa, Sartowic i Starogrodu, aby poznać i poszerzyć wiedzę na temat niezwykłej historii naszego regionu i zobaczyć wiele ciekawych miejsc.

Pozdrawiam serdecznie. Iwona Kozłowska.

GORZUCHOWO CHEŁMIŃSKIE

- wieś w Polsce położona w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie chełmińskim, w gminie Stolno.

Gen. Józef Haller

Kapliczka św. A. Boboli

Z Gorzuchowem w okresie międzywojennym bardzo silnie związany był gen. Józef Haller, który po przejściu w 1920 r. na mocy Traktatu Wersalskiego obszaru województwa pomorskiego na czele dowodzonej przez siebie tzw. Błękitnej Armii zdecydował się na zakup dworu i ziemi na terenie wsi. Generał nabył resztówkę po parcelacji majątku Karola Reichela o powierzchni 394 ha (po części zakup i prezent hallerczyków amerykańskich).

Gen. Haller mieszkał w dworku po zakończeniu triumfalnego pochodu przez Pomorze od 1922 r. aż do wybuchu wojny. Kilka lat temu mieścił się tam magazyn nawozów sztucznych, a obecnie mieszkania komunalne.

We wsi zachowały się pamiątki po mieszkającym tu gen. Hallerze. Oprócz dworu i resztek parku zachowała się także kapliczka św. Andrzeja Boboli ufundowana przez generała w 1936 r. stojąca na skrzyżowaniu szosy i polnej drogi do Sarnowa.

Tu mieszkał J. Haller

SARNOWO - będąc w Gorzuchowie, koniecznie trzeba zajrzeć do tej małej, a jakże malowniczej miejscowości.

Kościół w Sarnowie

Wieś została założona przez Krzyżaków na początku XIII w. pod nazwą Szarno. Miejscowość należała do komturii starogrodzkiej. Po wojnie trzynastoletniej stała się królewszczyzną, a na początku XVI w. przeszła w ręce biskupów chełmińskich.

We wsi gotycki kościół z przełomu XIII/XIV w. Świątynia jest zbudowana z granitowych kamieni i w górnych partiach z cegły. Podczas wojen szwedzkich w XVII w. została uszkodzona, a jej naprawę zakończono około 1881 r.

W końcu XIX w. od południowej strony do nawy dobudowano grobową kaplicę rodziny Działowskich w stylu neogotyckim, a od strony północnej po pożarze w 1938 r. dostawiono kaplicę p.w. św. Ojca Pio i zakrystię.

Obecnie kościół funkcjonuje p.w. św. Marcina Biskupa z Tours. We wnętrzu wisi wotywna lampa ozdobiona trzema srebrnymi orłami podarowana przez gen. Józefa Hallera (wspomógł również fundusz budowy marmurowych ołtarzy bocznych). W kruchcie tablica poświęcona generałowi, który tu właśnie na placu przykościelnym co roku 3 maja odbierał wartę.

Wotywna lampa – kościół w Sarnowie

GÓRA ŚW. JANA

Przy drodze polnej z Gorzuchowa do kościoła parafialnego w Sarnowie, na tzw. „Górze św. Jana” generał Haller ufundował w 1933 r. kamienną grotę z figurą Matki Bożej, z dużym dębowym krzyżem.

Jak twierdzą starsi mieszkańcy tych okolic, gdy tylko Józef Haller przebywał w swojej posiadłości, zawsze uczestniczył w nabożeństwie majowym odprawianym w grocie.

Zniszczona w czasie II wojny światowej - zrekonstruowana w 2002 roku.

Dworzec kolejowy w Gorzuchowie Chetm.

SARNOWO - kościół i cmentarz

2 IX 1939 r. samoloty Luftwaffe zbombardowały stojący na stacji w Gorzuchowie pociąg ewakuacyjny z Grudziądza do Torunia. Zginęło 39 osób. Ich szczątki spoczywają na cmentarzu w Sarnowie, a w głębokim parowie na zachód od stacji kolejowej w Gorzuchowie znajduje się pomnik, upamiętniający to zdarzenie.

GORZUCHOWO - Miejsce Pamięci Narodowej.

SARTOWICE – wieś w Polsce położona w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie świeckim, w gminie Świecie.

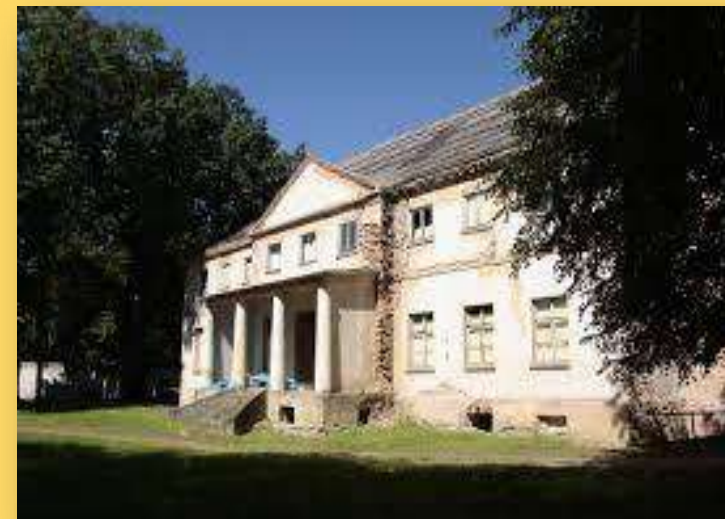

Park i Pałac w Sartowicach to jedno z piękniejszych i bardziej wartościowych pod względem historycznym i zabytkowym miejsc na terenie powiatu świeckiego.

Obszerny park (o powierzchni 5,5 ha) pochodzi z przełomu XVIII i XIX.

Wówczas było to jedno z najpiękniejszych miejsc, do którego łodziami przyjeżdżali zamożni z całego regionu.

W parku znajdowała się między innymi oranżeria i bażanciarnia.

Pałac klasycystyczny w Sartowicach

Buk czerwony

Do dziś przyrodniczy eksperci uważają ten park urządony w stylu angielskim, jest jednym z najcenniejszych w województwie kujawsko-pomorskim.

Mimo, że do czasów ówczesnych niewiele z tego pozostało, nadal przetrwał okazały drzewostan.

Najstarsze drzewa liczą sobie 220-250 lat, część z nich jest sklasyfikowana jako pomniki przyrody.

Nad wszystkimi króluje olbrzymi dąb szypułkowy w obwodzie ma 420 cm i liczy 450 lat. Posiada też zacne imię Graf Schwerin.

Kaplica przypałacowa była miejscem schronienia ludności w czasie II wojny światowej (dziury po kulach w żeliwnych drzwiach kaplicy).

W parku znajduje się też pozostałość po majątku rodziny von Schwanefeldów (obecnie teren prywatny).

Ciekawostką jest fakt, że jeden z jej przedstawicieli brał udział w nieudanym zamachu na Hitlera pod Wilczym Szańcem.

W głębi parku, za budynkiem pałacowy, znajduje się kaplica grobowa. Widnieją na niej dwa herby: rodziny Schwanefeld z małą kurką oraz rodziny Schwerin z łabędziem.

W XIII wieku istniał tu warowny gród, o który walki toczył między innymi książę Świętopełk II Wielki.

W nocy z 3 na 4 grudnia 1242 r., a więc w wigilię św. Barbary dowodzony przez Teodoryka z Bernheim niewielki oddział krzyżacki ze Starogrodu pod Chełmnem sforsował Wisłę i podszedł pod gród w Sartowicach.

Po zdobyciu grodu Krzyżacy ukradli przechowywaną w nim relikwię w postaci czaszki św. Barbary. Cenna relikwia została przeniesiona do kaplicy w Starogrodzie, gdzie dzięki temu powstał popularny ośrodek pielgrzymkowy.

Prawdopodobnie jeszcze w XVII wieku przejściowo lub na dłużej w miejscowości osiedlili się mennonicy. Mieli oni za zadanie zagospodarować obszary w dolinie Wisły, które dotąd często były zalewane przez rzekę. Osiedlali się oni na tych ziemiach na prawie holenderskim.

Oznacza to, że mogli czerpać zyski z tytułu dzierżawy, ale bez prawa do własności ziemi i bez możliwości nabycia jej przez zasiedzenie.

Uroki parku w Sartowicach

Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Barbary

- z XIX w. warto tu zajrzeć choćby po to, aby wspomnieć pamięć tych, którzy polegli tu podczas działań wojennych.

Kaplica była miejscem schronienia okolicznych mieszkańców podczas II wojny światowej.

Wewnątrz to urokliwy mały kościółek z barokowym wyposażeniem, mający swój charakterystyczny klimat i urok.

Warto też zajrzeć za płot, między bujną roślinnością, można dostrzec w dole pobłyskującą tafłę Wisły.

STAROGRÓD - wieś w Polsce położona w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie chełmińskim, w gminie Chełmno - oddalona 6 km od Chełmna.

Starogród to jedno z pierwszych miejsc krzyżackich w Polsce. Tutaj wydano słynny przywilej chełmiński zakładający jednocześnie dwa najstarsze na Pomorzu miasta: Chełmno i Toruń.

Starogród (Stare Chełmno) jest drugim po Toruniu (Starym Toruniu) miejscem osiedlenia się Krzyżaków w Ziemi Chełmińskiej.

W 1232 r. Krzyżacy założyli tu zamek (pierwotnie drewnianą warownię) i obok miasto Chełmno, tym samym lokalizując je ok. 1,9 km na południe od grodu dotychczas zwanego Chełmnem, a leżące u podnóża Góry Św. Wawrzyńca.

W ten sposób powstała druga lokalizacja przedlokacyjnego Chełmna. W 1232 r. (lub 1233 r.) na tutejszym zamku Krzyżacy nadali temu miastu (oraz Toruniowi) prawa miejskie, tzw. chełmińskie.

Góra Zamkowa

Widok z Góry Zamkowej

Nieistniejący już zamek krzyżacki znajdował się na tzw. Górze Zamkowej, będącej krawędzią Wysoczyzny Chełmińskiej stromo opadającej do doliny Wisły.

Pierwotnie (od 1232 r.) był drewniany, jednak już kilkanaście lat później zastąpiono go zamkiem murowanym. Z zamku roztaczał się doskonały i daleki widok na dolinę Wisły i okolice. Głównym zadaniem zamku była ochrona Chełmna.

Zamek był siedzibą komturii do 1454 r., tj. do czasu włączenia ziem pruskich do Królestwa Polskiego i wybuchu polsko-krzyżackiej wojny 13-letniej.

W roku 1470 Starogród ostatecznie został włączony do Polski i został siedzibą starostów królewskich.

Zamek odbudowano po zniszczeniach wojennych jeszcze w końcu XV wieku. W 1505 r. właścicielami założenia stali się biskupi chełmińscy. Po kolejnych zniszczeniach w czasie najazdu szwedzkiego zamek ponownie odbudowano w latach 1682-1693. W końcu XVIII w. był już ruiną.

Biskup Jan Karol Hohenzollern (1785-1795) ostatecznie sprzedał go, a wkrótce jego pozostałości wykorzystano jako materiał budowlany.

4 grudnia 1242 r. uroczyście umieszczono w zamkowej kaplicy relikwie - głowę św. Barbary, którą Krzyżacy zrabowali ze wspomnianego już zamku książąt pomorskich w Sartowicach koło Świecia (po drugiej stronie Wisły).

Z tego powodu Starogród stał się głównym miejscem pielgrzymek w dawnym państwie krzyżackim, m.in. króla czeskiego Wacława (po 1242 r.) oraz księżnej Anny (1400 r.) - żony wielkiego księcia litewskiego Witolda (Vytautas), kardynałów Włoch i Węgier oraz hrabiów Anglii.

Już z 1319 r. pochodzi informacja o nadaniu temu miejscu 40 dni odpustu. Kroniki XV-wieczne notują zgromadzone liczne wota dziękczynne.

Św. Barbara stała się w państwie krzyżackim jedną z najważniejszych patronek i najpopularniejszych świętych.

W Starogrodzie relikwie przetrwały do wybuchu polsko-krzyżackiej wojny trzynastoletniej w 1454 r., po czym (w końcu 1453 r.) przeniesiono ją do kaplicy na zamku w Malborku.

Odtąd kult w Starogrodzie zaczął zanikać.

BAROKOWY KOŚCIÓŁ ŚW. BARBARY W STAROGRODZIE.

W pobliżu miejsca dawnego zamku, w centrum dawnego miasta Chełmna stoi późnobarokowy kościół pw. św. Barbary z 1754-9 r., powstały z fundacji bpa chełmińskiego Wojciecha St. Leskiego, częściowo na fundamentach kościoła gotyckiego, wzmiankowanego w 1276 r.

Kościół starogrodzki jest jedynym okazalszym kościołem barokowym na terenie diecezji toruńskiej. Jak na świątynię wiejską ma znaczne rozmiary i bogatą dekorację architektoniczną, a fasada dwuwieżowa charakterystyczna jest dla późnego baroku Polski południowej.

W kościele przeważa wystrój XVIII-wieczny. Sztukę późnego baroku reprezentują: ołtarz główny ze św. Barbarą, aniołem i młodzieńcem (prawdopodobnie św. Stanisław Kostka); barokowa chrzcielnica z XVIII w. puklowana, z węzłem i czaszką Adama u podstawy; marmurowa kropielnica, ośmioboczna z XVII w.

Na rokokowy wystrój świątyni składają się: ambona z ok. 1760 r. z baldachimem zwieńczonym koroną z puttami, drzwi, portal i polichromowany strop w prezbiterium, epitafium biskupa Leskiego z 1758 r.

Na uwagę zasługują także dwa dzwony.

GÓRA ŚWIĘTEGO WAWRZYŃCA

Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie to historyczne Chełmno. Usytuowany jest na wysokiej, silnie porozcinanej krawędzi doliny Wisły, bezpośrednio przy wysokiej Górze św. Wawrzyńca będącej w istocie starym kopcem kryjącym pozostałości grodu łużyckiego sprzed około 2,7 tysiąca lat.

Szczególny rozwój osady związany był z istnieniem przy Górze św. Wawrzyńca, miejsca kultu pogańskiego stanowiącego dla lokalnej wspólnoty plemiennej centralny punkt przestrzeni społeczno-osadniczej, gdzie odbywały się liczne uroczystości religijne i zgromadzenia plemienne.

W trakcie badań archeologicznych prowadzonych w latach 1996-2003 archeolodzy z toruńskiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika odkryli kilkadziesiąt tysięcy przedmiotów zabytkowych oraz wiele innych pozostałości poświadczających wielowiekową tradycję zasiedlenia tego miejsca. Wiele z tych znalezisk potwierdza szczególną rangę ośrodka chełmińskiego we wczesnym średniowieczu.

Obecnie wzniesienie objęte jest ochroną jako rezerwat roślinności stepowej Góra św. Wawrzyńca z roślinnością kserotermiczną. Jest to jedno z ulubionych miejsc wycieczek mieszkańców Chełmna. W pobliżu, na krawędzi doliny Wisły znajduje się punkt widokowy.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!!!

